

Meisel Éva ô oslói zenerajongó

Meisel Éva közismert személyiség az oslói magyarok körében. Hajlott hátú, ősz hajú, törekeny alakja gyakran tűnik fel a különböző kulturális rendezvényeken. De ha a fenti leírás megfáradt nyugdíjast sejtet is, olykor huncutul felcsillanó tekintete nem mindennapi szellemi élénkségről árulkodik. Éva néni máig is aktív vállalkozó: egyensúlyjavító, fizikai rehabilitációt segítő eszközökkel kereskedik. Ezerfelé ágazó érdeklődése sem csökkent.

Milyen családi örökség áll ennek háttérében?

Mind apai, mind anyai részről polgári családból származom. Apám családjában nagy hangsúlyt helyeztek az intellektualitásra, különösen a nyelvekre. Nem csoda, hiszen felvidékiek voltak, természetesen több nyelvvvel nőttek fel. Anyám családja pécsi, erős dunántúli hagyományokkal. Rendkívüli jelentőséggel bírt, hogy húsz évig én voltam az egyetlen gyerek a nagycsaládban is. Csak másodunokatestvéreim voltak. Minden figyelem rám irányult, sokirányú érdeklődésemet szabadon követhettem.

Sokszor mondták, hogy Anyámtól a mosolyomat örököltem. De nem csak ezt. Bár csak kereskedelmi iskolát végzett, nagyon okos asszony volt. Tudta, hogyan fogjon vissza, ha kellett. Noha anyjának, aki hajdanán Budapest egyik legszebb asszonya volt, kevés érzéke volt a háztartáshoz, Anyám csodálatosan főzött, tőle örököltem az ízek iránti érzékemet. Tőle tanultam meg azt is, hogyan osszam be ügyesen a pénzt. Megtanultam kevésből is jól élni. S ami még több, a pozitív életszemléletet. Ha a nyelvi érdeklődés Apám családjából eredt is, Anyám nélkül soha nem tanultam volna meg angolul. Hogy honnan varázsolta elő a magántanára valót, ma sem tudom!

Apám elalvás előtt mesék helyett találós kérdésekkel szórakoztatott. A tudásszomjat éppúgy felébresztette bennem, mint a versenyszellemet. Az ő családjában meghatározó volt az olvasás, a jó könyv szeretete. Kicsi koromtól mohón faltam a könyveket. Azt is Apámtól tanultam meg, hogyan legyen mindig áttekintésem a pénzügyeimben. Jó gimnáziumba járt, utána rögtön elkezdett dolgozni. Tizenkilenc évesen már főkönyvelő volt. A természet szeretetére is ő tanított meg vasárnapi kirándulásaink alkalmával. A túrázásokon kívül tizenöt éves koromtól foglalkoztatott a sport is: a háború után aktívan eveztem. Társadalmi munkában a munkahelyi sportklubot szerveztem lelkesen. Több hasonló gondolkodású kortársamat nyertem meg e sportágnak.

Szenvedélyesen szereted a zenét, bár magad nem játszol semmilyen hangszeren. Ennek is vannak családi gyökerei?

Hogyne. Szüleim mindketten szerették a zenét. Apám, ha nem is mindig tisztán, nem is mindig helyes tempóban, rengeteget énekelt a fürdőszobában. Anyám apjától örökölte

a zenei érzéket, s valamicskét zongorázni is tudott. A nagyapa Steinway-zongoráját is elhozattuk Pécsről. Ő még kilencvenkét éves korában is elkísérte legjobb barátnőmet, Gerdát az Operába.

Te soha nem tanultál hangszeren játszani?

Tanultam én zongorázni, de nem bírtam türelemmel a skálázást, így egy év múlva abbahagytam. A zene érzés kérdése. Fontos az intellektus, de empátia nélkül semmit nem ér az ember, mert csak az empátia teszi teljessé. A zene, a művészet az érzelmi gazdagságot munkálja. Sok göröngyöt elsimít és megvilágítja az utat előtted. A test, lélek, agy, ösztönök összjátékát teremti meg.

Milyen zenét hallgatsz szívesen?

Nagyon szeretem a jazzt. De a klasszikus zeneirodalom olyan óriási, olyan gazdag, hogy ebből meritek leginkább, Különösen szeretem az operát, ahol zene és színjáték egyesül. Egyfajta zenét nem bírok: az erős basszussal kísért, monoton zenét.

Mi volt az első zenei élményed? Mikor kezdte koncertre járni?

Az otthonomon kívül a korzón hallottam először zenét. Később, tizennégy-tizenöt évesem a "bandámmal" - barátokkal – sokat lógtunk az Operában. Sokszor szó szerint "lógtunk": hogy jobban lássunk az olcsó helyeken oldalt a kakasülön. A zenének köszönhetjük, hogy megőriztük önmagunkat a legnehezebb időkben is. A Pozsonyi úti Kultúrházban szívtuk magunkba a kultúrát - ingyen. Mindannyian erőt merítettünk belőle.

A bandában zajlottak az első flörtök is. 1943-ban a Károlyi-kertbe jártunk koncertre. Jártunk a Városligetbe és a Margit-szigetre is, de a Károlyi-kert varázsával egyik sem ért fel. Itt hallottam először Otto Klemperert - nem is egyszer - Haydn *Búcsúszimfóniája* ma is a fülemben cseng. Az égő Európa közepén emberformáló, életmentő volt az ilyen élmény. Az OMIKE kultúrteremben a Dohány utcában a zsidótörvények miatt az Operából kizárt kiváló művészeket hallgattam: Székely Mihályt, Ernster Dezső stb.stb. A zenei élet 1944. márc. 19-ig, a német megszállásig elevenen élt. A háború végeztével pedig szinte azonnal újraindult a kulturális élet. Ekkor szerettem meg igazán a jazzt: a kis bárókban sokszor akadt egy-egy kitűnő zongorista, kis vendéglőkben egy-egy remek hegedűs. Szüleim tizenhét évesen elég felnőttek ítélték, hogy sanzon-estekre is elvigenek. A Vörösmarty téren a legjobb előadókat hallhattam. 1956 nyarán, mikor már szabadabb szelek fújtak, külföldi társulat játszotta a *Porgy és Bess*t, ha jól emlékszem, a Városmajori Színpadon, Anne Brownnal, azzal az énekesnővel, akinek Gershwin az operát, benne Bess szerepét írta.

S hogy teljes legyen a zenei panoráma, hadd említsek még valamit. Toki Horváth Gyula - „van, aki e nevet nem ismeri?” „Ő volt minden idők legnagyobb magyar cigányprimása. Norvégiában is fellépett., 1920-ban született Kolozsváron.

Egyik tolmácsolásom alkalmával, ahol a lővész EB skandináv résztvevőit kísértem 1956

nyarán, elmentünk egy kora este a Mátyás-pincébe. Toki Horváth megkérdezte, mit játsszon nekem? - A Pacsirta mindig is egyik kedvencem volt, pláne, ha a fülembé húzták!

1957-ben kerültél Oslóba. Milyen volt az itteni zenei élet? Hova jártál, kiket hallottál?

Az elsők egyike, akit itt felkerestem, a neves Lassen család egyik tagja volt, akit még Pestről jól ismertem. Sokat jártunk az Egyetemi Aulába, az Oslói Filharmonikusok akkori székhelyére, ahol Yehudi Menuhin, Szvjatoszlav Richter, Arthur Rubinstein, Elisabeth Schwarzkopf és Ormándy Jenő lépett fel a zenekarral. Az alapítástól (1958) ott voltunk a régi Folketeaterben működő Operában. Felejthetetlen előadásokat láttunk: a *Varázsfuvolat* Åse Nordmo Løberggel és Ragnar Ulfunggal, hogy csak a legemlékezetesebbet említsem. Később megalapították a Musikkhøgskolét, ahol ugyancsak gazdag zenei program várja az érdeklődőt, s több más koncertterem is megnyílt: így a Gamle Logen 1986-ban, ahol a Nationalteatret első székhelye, majd évtizedekig a kikötői munkások étkezdéje volt. Itt játszott a Norsk kammerorkester a feledhetetlen Iona Brownnal.

Ne felejtjük el az 1977-ben nyílt Oslo Konserthust sem, amely az Oslói Filharmonikusoknak ad otthont.

Hogyan kerültél a zenekar baráti körébe?

A társadalmi élet idő, és pénz és főleg rendszeres jelenlét függvénye. Míg a vevőkörömet kiépítettem, nem járhattam olyan gyakran hangversenyre, ahogy szerettem volna. A Freia-koncertekre azért többnyire eljutottam, mert nyáron itt nem akkora a vevőkben az érdeklődés. Itt láttam meg a kertben egy csoportot, s köztük egy ismerőst. Elmondta, hogy ők az Oslói Filharmonikusok Baráti Köre. Rögtön éreztem, hogy köztük a helyem.

Mivel jár a tagság? Milyen külön nektek szóló programok vannak?

Talán a legérdekesebbel kezdeném Rendszeres ún. vennekonszertekre járunk. Legtöbbjüket a nagykövetek rezidenciáin tartják, ezeken többnyire az adott ország művészeit hallhatjuk. Emlékezetes volt az angol követnél a környezetből is sugárzó angol szellem és stílus. Az amerikai nagykövetnél is jártunk többször, de szeptember 11-ike óta ilyesmire sajnos nem kerül sor többé.

Fantasztikus utazásokra is követtük az együttest, legutóbb Bécs és London volt a célpont. Sok kiváló dirigenssel hallhattuk őket játszani, de kedvenc karmestereim, Maris Janssons és Vaszilij Petrenko karizmatikus egyénisége a zenészeket és a barátokat egyaránt magával ragadta.

Oslo valóban nagyvároshoz illő, gazdag zenei programmal várja az érdeklődőt. De te nem elégedtél meg ennyivel, több vidéki fesztiválra is eljutottál...

A Risøri Kamarazenei Fesztivált kedvenc norvég zongoraművészem, Leif Ove Andsnes indította. Itt kétszer jártam. De a környezet, a természet s a zene összhangja talán még erősebb Hardangerben, ahová eddig öt ízben jutottam el. A Hardanger Musikkfestet a Baráti Kör indította. Stig Nilsson volt koncertmesterrel. Tőle vették át tavaly ketten a stafétabotot: a fia, Anders Kjeldberg Nilsson és Wolfgang Plagge. Ami

ott a legfantasztikusabb: a lélek, a varázslat, a kultúra, a természet és a hotel, a hely, a hagyomány összhangja.

Mit jelentett számodra az oslói Opera megnyitása?

Az Operával jelent meg Oslóban a tökéletes akusztika, ami mind a Folketeater épületéből, mind a Konserthusból hiányzott. Ha az eddig látott előadásokat végiggondolom, talán kettőt emelnék ki: Wagner *Tannhäuserét*, amely szerencsésen elkerülte a manapság oly divatos túlmodernizálást, és Csajkovszkij *Anyeginjét*, amelyet nemcsak a zene, hanem az egész színpadkép, a diszletek, a rendezés is emlékezetessé tett.

Kik a kedvenc zeneszerzőid - ha vannak ilyenek?

Sokáig Beethovent szerettem legjobban: az ő nyugalma, mélysége, dallamossága fogott meg leginkább. Aztán Maris Janssons megismertetett minket Mahlerrel, s bár Beethovent továbbra is szeretem, Mahlert most már talán még jobban. Az átélt fájdalom és szeretete van együtt a zenéjében. Ha hallom, a jó emlékek Bécse elevenedik meg a szemeim előtt.

Az ember nem jut el minden koncertre. Ilyenkor segít az NRK2. A Hovedscene adásait rendszeresen nézem. A legutóbbi fantasztikus élmény a *Last Day of the Proms* élő közvetítése volt Londonból. Minden percét élveztem.

Van-e lemez vagy cd-gyűjteményed?

Van, de a lemezjátszóm sajnos elromlott, cd-t pedig nem sokat veszek. Fontosabb a koncertélmény, az együttesen átélt zene, a zenebarátokkal való találkozás. Az ilyen élmények szavak nélkül is hozzájárulnak egy jobb világ építéséhez.

Bendes Rita